

SYNTÉZA DIECÉZNEJ FÁZY SYNODY O SYNODALITE

NITRIANSKA DIECÉZA

Za synodálnu Cirkev
spoločenstvo | spoluvúčasť | misia

Úvod

Nitrianska diecéza má 196 farností. Synodálneho procesu sa zúčastnilo 120 farností, čo je 61 %, dve laické hnutia a jedna rehoľná komunita. Synodálny proces sa začal 17. októbra 2021 spoločnou procesiou od misijného kríža pri Františkánskom kostole sv. Petra a Pavla v Nitre a spoločnou modlitbou vešpier v Gotickej priekope Nitrianskeho hradu. Bol ukončený liturgickým slávením na mariánskej púti 14. augusta 2022 na Kalvárii v Nitre. Celkový počet synodálnych skupín bol 157. Stretli sa v priemere 5x. Jednotlivé skupiny sa pohybovali v rozpätí medzi 5-30 účastníkmi. Väčšinu stretnutí moderovali kňazi, ale aj laici, či už v prítomnosti alebo neprítomnosti kňaza. Niektoré farnosti využívali aj online priestor (15 %), najmä kvôli pandemickej situácii. Celkovo sa synodálneho procesu aktívne zúčastnilo okolo 1550 ľudí. Prevažovala predovšetkým generácia nad 50 rokov. Synodálny tím zodpovedný za synodálnu cestu v diecéze posielal k jednotlivým oblastiam, elektronickou formou, videá s príslušnou tematikou a záverečným príhovorom diecézneho biskupa. Po ukončení obdržal synodálny tím 98 formulárov. Väčšina formulárov je spracovaná spoločne kňazmi a laikmi. Niektoré vypracovali len kňazi alebo len laici. Jeden z nich bol od jednotlivca. Hlavným obsahom odovzdaných formulárov bolo zhmutie plodov spoločného rozlišovania členov synodálnych skupín na určené témy.

1. „Spoločníci na ceste“

Účastníci synodálnej cesty vnímajú farnosť ako „spoločenstvo spoločenstiev“, ktorá má napredovať v službe Bohu, Cirkvi a bližným. Jej charakter a zmysel vytvárajú najmä jednotliví veriaci a menšie spoločenstvá. Spája ich jedna viera, rovnaké učenie, hodnoty a konanie dobra. Svoju vieru by však mali prežívať aj navonok a vydávať svedectvo. Najmä vo farnostiach mestského typu pôsobí mnoho spoločenstiev, ktoré majú osobitnú charizmu. Niektoré sú špecificky slovenské a iné medzinárodné. Nejaký typ spoločenstva je prítomný v každej farnosti. Keď spoločenstvá vo farnosti spolupracujú, sú prínosom pre celú farnosť. Mnohí pozitívne hodnotia škálu farských aktivít: či už čisto duchovných – adorácie, púte, mládežky, víkendovky, premietanie filmov, ale aj spoločenských - turistika, výlety, brigády, farské plesy, miništrantský futbal, volejbal a iné. Sú vd'ační za ochotu a obetavosť kňazov.

Negatívne sa vníma, že sú medzi farníkmi vytvorené „skupinky ľudí“, ktoré sú pre iných uzavreté. Ak sa spoločenstvá uzatvárajú do seba, je to živná pôda na polarizáciu. Farníci by mali byť ústretoví aj voči novým ľuďom, ktorí sa prisťahujú do farnosti.

Za negatíva života vo farnosti sa pokladá aj: slabá práca s deťmi, miništrantmi, mládežou, prezentácia niektorých kňazov, uzavretosť spoločenstiev a nedostatočná komunikácia so sekulárnym svetom. Farnostiam najviac chýba stredná generácia, zapojenie detí a mladých do života farnosti, služba starším.

Synodálni účastníci hovoria, že mnohí ľudia sa ocitnú na okraji spoločenstva aj preto, lebo sa tak sami rozhodli a mnohým z nich to vyhovuje. Pocit nepochopenia a neprijatia môžu prežívať rozvedené osoby či manželské páry snažiace sa o dieťa, z pohľadu učenia Cirkvi nesprávnymi prostriedkami, ako je napr. umelé oplodnenie, ženy po interrupcii a pod. Vylúčenými zo spoločnosti (nielen cirkevnej, ale všeobecne) sú predovšetkým tri skupiny ľudí: telesne hendikepovaní občania, rómski spoluobčania a bezdomovci. Z cirkevnej

komunity sú podľa niektorých názorov ešte vylúčení rozvedení a znovu zosobášení a ľudia, ktorí cítia inú ako heterosexuálnu orientáciu.

V miestnych cirkvách sa časť ľudí vzdialila od Cirkvi alebo sa k nej ani nepriblížili resp. nepokračovali vo formácii (napr. prvoprijímajúce deti a birmovanci...).

Špeciálnou a častou témou bola problematika pandémie a očkovania a ich vplyv na život farností a vzťahy medzi kňazmi a veriacimi. Medzi konkrétne odporúčania patrí aj: byť citlivejší na problematiku ľudí; podporovať stretnutia nepraktizujúcich kresťanov; zaobchádzať s každým rovnako (kňazi pri pohreboch); citlivo komunikovať s rozvedenými, ktorí nemôžu pristupovať k sviatostiam; mať záujem pomáhať v starostlivosti o kostol a liturgiu.

Za prioritné pastoračné aktivity pokladajú účastníci synody prácu s deťmi, mládežou a mužmi. Odporúčajú, aby vo farnosti boli oslovení muži, zorganizovali sa modlitby otcov, modlitby za vodcovské osobnosti a animátorov, a aby sa im postupne zverovala zodpovednosť za niektoré činnosti vo farnosti. Je potrebné osloviť ľudí aj cez sociálne siete. Treba obnovovať súdržnosť farnosti, pokúsiť sa zorganizovať spevokol, pre starších púte, formáciu lektorov, službu upratovania kostola, podporovať vznik modlitbových spoločenstiev, ale aj tradičné formy zbožnosti (litánie). Zároveň to spojiť aj s novými pastoračnými metódami a aktivitami, na ktoré pozitívnejšie reaguje nastupujúca generácia. Farnosti má záležať na tom, aby boli veriaci náležite formovaní, či už na základe veku, služby alebo spoločensko-politického statusu.

2. „Počúvanie“

Téma o počúvaní bola pre diskutujúcich zrozumiteľná a chápali jej obsah. Veriaci si uvedomili, že neduh rozprávať, keď treba mlčať, a hovoriť, keď treba počúvať, oslabuje ich miestnu cirkev.

Respondenti si uvedomujú, že neraz v počúvaní dominuje egoizmus a zameranie na seba. Prejavuje sa to aj v nechuti počúvať. Blízko k egoizmu je neústupčivosť na oboch stranách. Vhodnejšie by bolo prejaviť úctu a ocenenie druhého názoru. Chýba odvaha a schopnosť lepšie komunikovať s mládežou, ale aj s ľuďmi, ktorí sú na perifériách, či už sociálnych, kultúrnych, ideologických a iných. Týka sa to aj časti kňazov, ktorým chýba schopnosť počúvať a pokojne odpovedať. Veriaci však ocenili aj kňazov, ktorí majú túto dispozíciu.

Mnohokrát sa kresťania vo svojom okolí stretávajú s ťažkými témami (interrupcie, umelé oplodnenie, homosexualita...), keď je veľmi ťažké reagovať na vágne a alibistické argumenty, ktoré médiá lacno podsúvajú a ľudia ich nekriticky preberajú za svoje. Nemalo by sa však upustiť od zásad a jasných mantinelov, ktoré Cirkev ponúka. Ozývajú sa kritické názory ľudí (pokrstených kresťanov) na Cirkev buď z dôvodu historických prešľapov, ktoré sa jej pripisujú, alebo bolo niekomu ublížené necitlivým prístupom duchovnej osoby, alebo si kritikou Cirkvi ľudia ospravedlňujú svoju neochotu zmeniť sa a pracovať na sebe. Médiá často prezentujú nepravdivé alebo skreslené informácie o udalostiach v Cirkvi, či už v minulosti alebo v súčasnosti. Mnohí kresťania si uvedomujú, že nemajú dostatok poznatkov a argumentov. Majú strach z rozhovorov a vyhovuje im obranná pozícia.

Zaznievali aj názory, že je potrebné zlepšiť komunikáciu medzi vedením diecéz, farnosťami a veriacimi. Biskupské úrady vnímajú ako nedostupné pre „bežných ľudí“. Nevedia, ako funguje riadenie diecézy. Pokladajú ho za málo transparentné.

Byť synodálny, si vyžaduje venovať čas vzájomnému počúvaniu a zdieľaniu. Kresťania majú hovoriť s pravou odvahou a úprimnosťou. Prostredníctvom dialógu môže každý rásť v porozumení tých druhých. Každý má právo hovoriť a byť vypočutý. Zároveň treba rešpektovať autoritu. Rovnako aj to, že nie každý sa môže ku všetkému kompetentne vyjadriť. Byť ochotný meniť svoje názory v nepodstatných záležitostiach. Byť otvorený voči zmenám, nerobiť veci len podľa toho, ako sa robili v minulosti. „Počúvať“, čo vnuká Duch Svätý. Zanechať predsudky, ktoré vedú k rozdeleniu. Vzájomne sa majú počúvať duchovní pastieri a laici. Všetci tvoria Kristovo Telo. Jeden od druhého sa učiť kráčať spoločne a slúžiť si navzájom.

3. „Vyjadrenie názoru“

Každý je pozvaný hovoriť s odvahou a *parrhesiou* (smelosťou), to znamená v slobode, pravde a láske. Nie vždy sa to darí. Príčiny môžu byť rôzne. Negatívna skúsenosť, obava z konfrontácie a odmietnutia, slabá argumentačná schopnosť, neistota v správnosti názoru, pocit nekompetentnosti vyjadrovať sa k téme. Vyjadriť sa môže byť ťažké, keď sa nikto nepýta na názor alebo keď na rozhovor nie sú vytvorené vonkajšie a vnútorné podmienky. Ak je duch spoločenstva (svetského/cirkevného) totalitný a neprebehla zmena, transformácia vnútorných štruktúr, snaha o dialóg je komplikovaná. Je ťažké hovoriť s niekým, kto „iba hovorí“, ale nepočúva a ani nezvykne odpovedať. Chybným by mohol byť aj postoj, keď sa rezignuje na dialóg pre negatívnu skúsenosť neprijatia, klamstva, zahmlievania, ignorovania. Alebo keď nie je správny čas, *kairos*, na vyjadrenie názoru, na otvorenie istého problému alebo témy.

Je dôležité, aká je kvalita komunikácie s predstaviteľmi Cirkvi na farskej úrovni (kňazi, vedúci spoločenstiev). Zaznel názor, že ak veriaci chcú byť vypočutí, musia pristupovať „v rukavičkách“. Neraz je osožné, ak sa ku každej téme všetci nevyjadrujú, lebo to nemusí priniesť úžitok, skôr napätie a rozdelenie. Kňazi a predstavení spoločenstiev by si mali dobre vybrať ľudí, s ktorými budú riešiť jednotlivé problémy a situácie. V komunikácii na Slovensku treba skvalitniť rozmer úcty. Potreba hovoriť by mala nasledovať po modlitbe a meditácii.

Niektorí majú skúsenosť, že platí len to, „čo povie kňaz“. Názor veriacich vraj nie je dôležitý. Takýto stav je vnímaný medzi tými, ktorí by aj chceli niečo povedať, ale odmietavý postoj ich postupne privádza k rezignácii v snahe niečo zmeniť. Nájdu sa však aj takí, ktorým takýto *status quo* alibisticky vyhovuje. Kňaz by mal prijať aj iný názor a kritiku. Predstavitelia Cirkvi by mali viesť dialóg s laikmi, so spoločenstvami, hnutiami, byť vzorom pre spoločnosť. Sú aj vyjadrenia, ktoré hovoria o dobrej komunikácii laikov s kňazmi.

V komunikácii je vhodné minimalizovať objem príspevkov, zvlášť v zmysle Sokratových 3 otázok: či to, čo chcem vyjadriť, je pravda; či je to dobré/dobro; a či to ten druhý potrebuje vedieť?

Niektorí respondenti by privítali aj praktickú možnosť vyjadriť svoj názor, postreh, prosbu alebo aj poďakovanie cez nejakú „schránku“ pripomienok, prosieb, poďakovaní atď.

Tieto pripomienky (ak budú rozumné) by potom mohla riešiť farská/pastoračná rada. Odporúčajú transparentnosť pri rokovaníach farskej rady: napríklad vytvorenie stručnej zápisnice, ktorá by bola verejná.

4. „Slávenie“

Veriaci pokladajú slávenie Eucharistie za stredobod života farnosti. Pri slávení vyniká farnosť ako spoločenstvo. Liturgické slávenie je vnímané ako úkon osobnej zbožnosti, no zároveň aj ako prejav celého cirkevného spoločenstva. Mnohí zdôrazňujú význam služby laikov pri sv. omši. Nie vždy je ochota zo strany kňaza umožniť túto službu alebo zo strany veriacich zastávať nejakú službu.

Z viacerých farností zaznelo, že nedeľa zovšednela, otvorené sú obchody a obchodné centrá ako v pracovný deň. Veriaci človek by sa mal vrátiť k slávnostnému charakteru nedele, čo vyjadruje spoločným obedom v rodinách i slávnostnejším oblečením.

Na lepšie porozumenie liturgie vysvetľovať časti sv. omše formou aj pomocou moderných technológií a sociálnych sietí. Dať možnosť, aby ministrovali aj dievčatá a ženy, takisto aby bolo viac žien ako rozdávateliek sv. prijímania a akolytiiek. Je potrebné, aby bolo viac trvalých diakonov. Zaznel aj ojedinelý názor, aby kázali aj laici a stanoviť k tomu pravidlá a podmienky. Do liturgického i farského spoločenstva je potrebné vhodným spôsobom pozývať. Nebáť sa „identifikovať“ nové tváre v kostole. Uvedomovať si evanjelizačný charakter osobitných slávení, akými sú vysluhovanie sviatosti krstu, birmovka, sobáše, prvé sv. prijímanie a pohreby. Prítomných tieto slávenia môžu povzbudiť alebo odradiť. Pri príprave na prijatie jednotlivých sviatostí sa zamerať aj na liturgickú formáciu. Kňazi by mali v kostoloch vytvárať priestor a čas na adoráciu. Niektorí oceňujú, že sa na sv. omšiach prednášajú prosby, ktoré odrážajú aktuálne potreby spoločenstva, ale aj univerzálne potreby. Mnohí za bolestné pokladajú málo detí a ministrantov na sv. omši. Zrýchlená doba u niektorých vplyva aj na ich liturgický vkus. Uprednostňujú skôr kratšie slávenia. Veriacim záleží aj na kvalite homílií. Podľa niektorých odporúčaní by mala byť kázeň kratšia a s dôrazom na jednu myšlienku. Je potrebná duchovná (nie historická) exegéza Písma a vysvetľovania učenia Cirkvi. Na lepšie zapamätanie čítaní by pomohli komentáre. Kázne by mali byť zamerané na aktuálne témy, ísť k „moderným“ ľuďom.

V živote farnosti je vhodné dať priestor svedectvám mužov a žien, a to aj z minoritných a zaznávaných skupín (napr. bezdomovci, Rómovia, cudzinci, rozvedení) alebo zo skupín, ktoré sa angažujú v prospech spoločného dobra a nemajú priestor na vypočutie a prezentáciu svojich aktivít (skauti, hnutie rodín, rehole...).

Účastníci synodálnych rozhovoroch uvažovali, akým vhodným spôsobom urobiť liturgiu príťažlivou. Odporúčajú variabilitu pri výbere liturgických foriem, ktoré umožňuje samotná liturgia. Dôležitá je permanentná formácia lektorov, žalmistov a ministrantov. Iniciovat' stretnutie lektorov pre hlbšie pochopenie Božieho slova, súvislostí v ňom a skvalitnenie ich prednesu. Nie je dôstojné, keď je na čítanie Božieho slova hocikto náhodne vybraný pred svätou omšou. Mal by sa dať priestor viacerým a zamedziť samozvaným farníkom prisvojovať si služby. Hra na organe a spev kantora majú slúžiť na sprevádzanie spoločného spevu, nemá ísť o sólový spev ani o seba prezentáciu alebo koncertné predstavenie

spevokolu. Je osožné použiť aj moderné hudobné štýly, čo urobí liturgiu príťažlivejšou pre mladých a deti.

Ďalšie podnety: motivovať deti a mládež na liturgickú službu a povzbudzovať ich k vytrvalosti. Postarať sa o potrebnú prípravu mladej generácie na liturgickú službu. Byť citlivý, ale aj opatrný pri zapájaní psychicky postihnutých ľudí do služieb. Jednou z najväčších výziev je objavenie, konkretizovanie a prijatie zodpovednosti vo farskom spoločenstve, nezištné darovanie času a schopnosť ponúknuť vlastné charizmy (aj z profesionálneho profánneho prostredia) na službu v Cirkvi, farnosti.

5. „Zdieľanie zodpovednosti za našu misiu“

K tejto téme je najviac podnetov. Veriaci si uvedomujú, že ohlasovanie evanjelia nie je úlohou len kňaza, ale všetkých pokrstených. Misionára vnímajú ako kresťana, ktorý má oči otvorené pre potreby iných, aby mohol pomôcť tam, kde sa to dá. Misia sa prejavuje evanjelizáciou, ohlasovaním a sociálnou pomocou. Dôležité pre skutočnú misiu je osobné svedectvo.

Veriaci sa angažujú i v politickom živote, kde sa snažia presadzovať sociálnu spravodlivosť i starostlivosť o životné prostredie. Niektorí pôsobia ako poslanci na komunálnej úrovni, iní na úrovni štátu. Presadzovať kresťanské princípy do politiky nie je vždy ľahké. Kresťania, ktorí pracujú vo sfére vzdelávania, majú veľké poslanie a zodpovednosť svedčiť svojím životom a byť príkladom živej viery deťom a mladým ľuďom, ktorí im boli zverení.

Za misijné aktivity sa pokladá Dobrá novina, misijná púť detí, stužka a sviečka za nenarodené deti, 1. sv. prijímanie, sviatosť birmovania, manželstvo, ružencové spoločenstvá, lokálne krížové cesty, pastorácia rodín s deťmi, spoločné výlety, charita, pomoc utečencom, eRko, adopcia na diaľku, pôstna krabička pre Afriku, misijná nedeľa, Pápežské misijné diela, Komunita Emanuel, Farfest.

Osobnými prekážkami misijného poslania sú predovšetkým hanblivosť, neznalosť právd viery, neschopnosť obhájiť si svoje postoje, nízka osobná motivácia, predsudky voči marginalizovaným skupinám, či nízka informovanosť o prebiehajúcich aktivitách. Medzi vonkajšie prekážky patria pedofilné škandály kňazov, odchod biskupov a ich vzťahy k veriacim, kňazom a politikom. Niektorí veriaci si myslia, že biskupi sú dosť vzdialení od ľudí a ich problémov. Vraj by mali voči vláde vystupovať „razantnejšie“ v prospech veriacich. Chýbajú jasné stanoviská a rozhodnutia. Niekedy akoby chýbal súzvuk medzi kňazom a biskupom, čo môže viesť k napätiu, čo nie je povzbudením pre veriacich.

Vidieť aj rozdielne názory vnútri Katolíckej cirkvi, napríklad medzi zástancami a odporcami očkovania či iných protipandemických opatrení. Podobné rozdelenie priniesli aj diametrálne odlišné názory na aktuálny vojenský konflikt na Ukrajine.

Postupne sa zoslabuje pozícia vyučovania náboženskej výchovy na školách. Cirkevné médiá sa vyhýbajú či vôbec nezmieňujú chúlостivé témy, z ktorých profitujú svetské médiá. Cirkev a jej inštitúcie i predstavitelia sú vytesňovaní zo spoločenského a verejného života. Rozladenosť zo synodálneho procesu v iných krajinách – napr. svätenie žien, dobrovoľný

celibát, požehnanie zväzkov osôb rovnakého pohlavia. Rozdielne vnímanie pápežov Benedikta XVI. a Františka.

Misiu oslabuje aj neochota alebo strach prevziať iniciatívu na realizáciu rôznych aktivít s neistým výsledkom; nízky počet veriacich v aktívnom veku života, mladých rodín a mladých všeobecne; neochota obetovať voľný čas, prácu, zdroje na spoločné dobro; strach z neúspechu a zlyhania, obavy z nízkej účasti veriacich či názorov iných; nezáujem o aktivity a spoločenský život vo farnosti; konzumný spôsob života a rastúci individualizmus.

Témou synodálnych rozhovorov boli aj materiálne a finančné otázky. Niektorým prekážalo bohatstvo Cirkvi a jej predstaviteľov. Navrhujú zveriť vo väčšej miere zodpovednosť za materiálne záležitosti laikom a dať im väčší priestor v ekonomickej rade (riadnym cirkevným delegovaním zo strany biskupa). Financovať kňazov aj podľa činnosti a náplne ich práce. Rovnosťarstvo vo financovaní je nespravodlivé a demotivujúce.

Vytvoriť radu (nielen ekonomickú, ale aj pastoračnú, animátorskú, technickú...), kde by bol priestor na dialóg. Riadne zadefinovať pastoračnú radu, dať jej štatút, zabezpečiť, aby nezanikla odchodom farára a rozhodnutím nového, že ju nepotrebuje. Najmä vo väčších farnostiach zabezpečiť kontinuitu pastoračnej rady. Zavádzať konsenzuálny štýl vedenia. Postupnými krokmi sa stávať delegačnou Cirkvou, poverovaním úlohami členov farnosti. Prehodnotiť spôsob fungovania cirkevných štruktúr. Kňazi nech sú viac pastiermi, a nie manažermi s veľkými kompetenciami. Na riadení farnosti či diecézy, mimo sviatostných úloh, majú mať dostatočný podiel i laici. Pozerať na kontinuitu farnosti pri prekladaní farára. Farári by mali byť vo farnostiach čo najdlhšie obdobie najmä vtedy, ak farnosť prosperuje a vzrastá.

Vo farnostiach sa javí aktuálna problematika odovzdávania viery druhým, najmä členom rodín. Návrhy na zlepšenie v tejto oblasti sú nasledovné: zvýraznenie kresťanského štýlu života v rodinách, zlepšenie katechézy na školách; vytvorenie dobrého zázemia vo farnosti pre deti – detské i mládežnícke stretnutia a spoločenstvá, aktivity pre deti; využiť výlety na vzájomné spoznávanie; väčší priestor na biblickú formáciu dospelých; duchovné obnovy farníkov; formácia k správneému využívaniu masmédií.

6. „Dialóg v Cirkvi a v spoločnosti“

Dialóg je nevyhnutný vo vnútri Cirkvi. Cirkev sa učí vyjadrovať svoje postoje. Vzorom je pápež František. Cirkev je roztrieštená na veľa denominácií, treba hľadať spôsob, ako sa spájať. Posilniť všetky pozitívne impulzy Cirkvi, byť otvorenou komunitou, ktorá vychádza sama zo seba v ústrety človeku a životu. Zástupcovia Cirkvi by mali byť transparentní, pravdiví a empatickí v komunikovaní rôznych problémov a káz v Cirkvi. Na Slovensku vidieť, že nevyriešené kauzy z minulosti na dlhé roky zbytočne rozdeľujú veriacich.

Problémom je aj komunikácia s mladými ľuďmi o morálnych témach. Vidieť ľahostajný vzťah k Dekalógu. Potrebné je vysvetľovať pozitívne a s láskou. Jednou z dôležitých vecí je formovanie svedomia a pomoc pri vytváraní hierarchie hodnôt. Mnohí odporúčajú využívať sociálne siete, ktoré sú bytostnou súčasťou života dnešných ľudí. Prínosom môže byť kvalitnejšie využívanie priestoru v miestnych televíziách. Podľa

niektorých by mali byť zrozumiteľnejšie aj pastierske listy. Komunikácia s inými farnosťami by mala vzájomne obohacovať.

Pri stretnutiach s členmi iných náboženstiev a siekt badať, že katolíci sú málo vzdelaní vo Svätom písme a vo viere. Boja sa verejne vystúpiť a nevedia argumentovať. Často hlásajú svoje názory a nie Krista. Je to aj preto, že sa medzi sebou nerozprávajú o viere a neučia sa argumentovať. Rovnako je dôležitý dialóg aj smerom k spoločnosti, kultúrnemu i politickému životu, kde začínajú prevažovať liberálne filozofické smery, názory a systémy, často v ostrom protiklade k hodnotám evanjelia. Je to neľahký dialóg, lebo je často nezaujímavý z druhej strany.

Veriaci pokladajú za dôležité viesť dialóg, počúvať druhých a pritom sa nezrieknuť svojich hodnôt. Učiť sa vzájomnému dialógu a schopnosti počúvať ostatných sa začíname v prvom rade v rodinách. Cieľom dialógu má byť hľadanie pravdy a nie vlastných záujmov.

7. „Ekumenizmus“

Zaznel názor, že v tejto oblasti Cirkev nie je ochotná komunikovať. Niektoré aktivity spolupráce s členmi iných denominácií sú brzdené zo strany kňazov. Je tam obava, aby títo nestrhli k sebe kresťanov-katolíkov. Keď je však kresťan-katolík vo svojej viere hlboko zakorenený, tak by k tomu nemalo dôjsť. Iní pripomínajú, že v ekumenických kontaktoch sa očakáva iniciatíva len od katolíkov.

Negatívny fenomén medzi katolíkmi je aj indiferentizmus, ktorý neuznáva žiadne rozdiely medzi kresťanskými náboženstvami. Alebo presvedčenie, že dialóg nemá význam, lebo plnosť pravdy je aj tak v Katolíckej cirkvi. Problematika ekumenizmu je dôležitá aj z pastoračného aspektu, lebo na Slovensku je mnoho miešaných manželstiev.

Kresťania by sa mali za seba predovšetkým navzájom modliť, správať sa bratskejšie a hľadať, čo spája jednotlivé konfesie. Mali by odhodiť predsudky a v otvorenom duchu a dialógu hľadať spoločnú cestu. Súčasťou toho je aj vzájomný rešpekt a úcta. Dôležitým prínosom pre dialóg sú spoločné náboženské a kultúrne akcie.

8. „Autorita a spoluúčasť“

Vo svete je kríza autority i problém s jej akceptáciou. Je badateľný pokles autority. Dominantným sa stáva presvedčenie falošnej slobody, „že každý si môže robiť, čo chce“.

Mnohí veriaci si uvedomujú, že majú účasť na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom poslaní a preto by mali mať aktívny podiel na živote a činnosti Cirkvi. Laici odporúčajú, aby táto spolupráca farníkov s kňazmi bola ústretová a otvorená pre každého, kto má záujem aktívne sa zapájať do života farnosti. Každý môže prispieť svojimi darmi k napĺňaniu cieľov farského spoločenstva – rásť v láske k Bohu a bližnému. V diskusiách často zaznievalo, aby aj z tohto hľadiska boli funkčné farské rady, ktoré by participovali na vedení farnosti a prijali aj časť zodpovednosti. Na diecéznej a dekanátnej úrovni by mala byť spolupráca ústretovejšia a aktívnejšia.

Niekedy sa autorita, a to aj cirkevná, vymáha neprimeraným spôsobom. Poslušnosť autorite často súvisí s informovanosťou a s rozumnosťou požiadaviek. Autorita je nutná, ale dialóg je potrebný. Mnohí vnímajú akúkoľvek náboženskú formáciu za autoritatívnu.

Nerozumejú, v čom spočíva poslušnosť voči Svätému Otcovi, biskupom a kňazom. Pomôcť by mohla lepšia komunikácia s kňazmi a biskupmi. Kňazi vnímajú aj stratu fundamentálnej slušnosti pri stretávaní sa s ľuďmi. Často sa stretajú s klamstvami pri nahlasovaní krstu a pod. Veriaci oceňujú, ak je autorita spojená so skutkami lásky. Niektorí navrhujú dať kňazom väčšiu slobodu v médiách.

Najlepšia škola autority je rodina. Deti musia cítiť, že rodič má prirodzenú autoritu spojenú so zodpovednosťou a láskou. Dobre fungujúca rodina je základom správneho vnímania autority. V dnešných rodinách je nedostatok autority. Oporou akejkol'vek autority je modlitba, dialóg, povzbudenie, angažovanosť, odpustenie. Čím vyššia autorita, tým väčšia zodpovednosť a služba.

Najvyššou autoritou pre človeka by mal byť vždy Boh. Cirkev je hierarchická inštitúcia a nikto by nemal prestupovať kompetencie svojej funkcie. Autorita kňazov a biskupov vyplýva z ich svätenia a služby. Pri vedení farnosti je dôležitá rovnováha medzi kňazovou autoritou a delegovaním zodpovednosti na laikov.

9. „Rozlišovanie a rozhodovanie“

Synodálni diskutujúci ponúkli niektoré zásadné postoje pri správnom rozlišovaní a rozhodovaní: dôvera v Boha, Božie riadenie, modlitba, zdravý rozum, svedomie, zodpovednosť, dôstojnosť, poslušnosť, dialóg, diskusia, dobrá rada, skúsenosti mladších aj starších, vzájomná blízkosť, konkrétna situácia, pastoračná múdrosť, okolnosti, knihy, fakty, presvedčenia, prevencia. Vyhnuť sa prehnaným emóciám a rôznym skresleniam.

Jedna vec je rozhodnúť sa, druhá to, na základe čoho sa rozhodnúť. Dôležitá je motivácia konania a rozhodovania. Je dôležité obrátiť sa na Boha a zároveň komunikovať a hľadať spoločné riešenie aj v spoločenstve. Konzultácia je odborná rada, porada, vysvetlenie nejakej skutočnosti. Konzultácia pomáha správne sa rozhodnúť. Zmyslom rozhodovania je vyhľadať optimálny cieľ a vhodný spôsob konania v určitej situácii. Konzultáciou získavame informácie – robíme prieskum o probléme, čo má vyústiť do stanovenia cieľa, zváženia krokov, pozvania spolupracovníkov na realizáciu a iných, aby to sprevádzali modlitbou. Treba viac konzultovať, pribrať širší záber ľudí. Veriaci si uvedomujú, že niekto musí rozhodnúť. Tým je napokon miestny farár.

Mnohí si vážia rozhodnutia biskupov, ktoré pomáhajú stabilite Cirkvi. Prekáža im, keď má kňaz postoj: „ja som farnosť“. Cirkev je hierarchicky štruktúrované spoločenstvo, v ktorom by biskupi a kňazi nemali rozhodovať sami, ale počúvať Boží ľud, ktorý má účasť aj na Kristovom prorockom úrade. Pán často zjavuje najlepšiu voľbu tomu, kto nemá dôležité postavenie v spoločenstve. Preto aj biskupi a kňazi sa majú snažiť osloviť všetkých a rozlišovať, čo Duch hovorí Cirkvi. Je napísané: „Ducha neuhášajte, prorockými nepohrdajte! Ale všetko skúmajte a čo je dobré, toho sa držte! (1 Sol 5, 19-21).

Ľudia by mali byť informovaní o spôsobe nakladania s financiami, ktorými sami prispeli k chodu farnosti. Na tento účel by mala slúžiť farská ekonomická rada, ktorá má informovať veriacich o vyúčtovaní príjmov a výdavkov riadenia farnosti, o výnose vykonaných zbierok a ich použití. Opravy kostola, kaplnky, farskej budovy by mala posúdiť a schváliť farská ekonomická rada. Hospodárenie vo farnosti – farský kostol, filiálne kostoly a

farská budova – má byť usmerňované princípom jednoty, vzájomnej zodpovednosti, spravodlivého podieľania sa na spoločných veciach.

Za veľmi dôležité pri rozlišovaní a rozhodovaní pokladajú komunikáciu s biskupmi a správcami farností. Sú presvedčení, že vážne problémy by sa nemali zametať a schovávať pod koberec. Mali by sa riešiť v pravde. Pri všetkej úcte požadovať od autorít dialóg i zaujatie stanoviska.

Transparentnosť v akomkoľvek systéme umožňuje ľuďom ľahšie sa zapájať do rozhodovacieho procesu. Základnou podmienkou dobrej spolupráce je vzájomná dôvera.

10. „Formovanie v synodalite“

O synodálnu cestu nebol veľký záujem. Absentovala mládež a stredná generácia. Tí, ktorí sa zúčastnili, konštatujú, že majú túžbu ďalej „spoločne kráčať“. Chcú, aby sa farnosť stala otvoreným spoločenstvom, ktoré vo svojich spoločných aktivitách pamätá na sociálne slabých, opustených ľudí, marginalizované skupiny. Aktivita Cirkvi v jej dobročinnosti má byť vzorom pre ostatných. Má byť misijným spoločenstvom, otvoreným a nadšeným pre ohlasovanie Krista prostredníctvom všetkých veriacich, evanjelizovať a žiť presvedčivo svoju vieru.

Účastníci synodálnej cesty odporúčajú počúvať Boží hlas; byť vnímavý na potreby iných; osvetľovať pravdu, modliť sa za odvahu a lásku, povedať pravdu vždy, keď je to potrebné; prinášať Cirkvi svet a svetu Cirkev; hľadať vynaliezavé spôsoby, ako byť spolu, a prosieť Pána za nachádzanie všetkého, čo pohýna kresťanov a spoločnosť dopredu.

Pomôcť má tomu aj často spomínaná vzájomná komunikácia medzi laikmi, kňazmi a biskupmi; záujem o ľudí; vytváranie projektov, ktoré znížia anonymitu; príprava manuálov o ponukách farností (webstránky); zameranie evanjelizačných aktivít na všetky vekové skupiny; snaha pravdivo prezentovať Cirkev v očiach sekulárnych spoluobčanov.

Zaznel aj kritický názor, že synodálna cesta pomáha relativizovať pravdu a spochybňuje Božie zjavenie obsiahnuté v Tradícii. Neochvejné pravdy viery sa stávajú predmetom diskusie a sú akoby prikryté určitou záclonou novoty. Diskutujú o nich ľudia, ktorí nemajú základné teologické znalosti. U veriacich to spôsobuje skôr zmätok a zahmlenie toho, čo má byť jasné. Celá táto situácia vedie k rozdeleniu a štiepeniu v rodinách a farnostiach.

Mnohí sa tešia, že u časti populácie je Cirkev vnímaná pozitívne v jej existencii a blízkosti k ľuďom. Pozitívne sú vnímané sociálne a charitatívne projekty a pomoc ľuďom, opravy kultúrnych, sakrálnych a historických objektov. Sú vďační aj za to, že náboženský knižný trh alebo náboženské médiá (noviny, časopisy, rozhlas, televízie) majú nezastupiteľné miesto v Cirkvi a spoločnosti.

Záver

Spoločne sme hľadali, ako náš náboženský život môže skvalitniť a premietnuť našu vieru do konkrétneho života.

Všetkým duchovným pastierom a všetkým bratom a sestram, ktorí sa do tohto procesu zapojili a sprevádzali ho svojimi modlitbami a obetami, vyjadrujem úprimné – Pán Boh odmeň!

Aktuálna synoda nie je sólová záležitosť, ale máme nádej, že sa prejaví v nasledujúcich rokoch. Pomôže tomu aj generačná zmena. Prichádzajúca generácia je čoraz menej ochotná rešpektovať privilegované postavenie hierarchie a je ochotná participovať len na tom, v čom dokáže nájsť zmysel. V tomto bude spočívať úloha kňaza v budúcnosti. Nielen v starostlivosti o sviatosťný život farnosti, ale aj vo vedení tých, ktorí majú záujem stávať sa misionármi a evanjelizátormi vo svojich rodinách a v prostredí, kde žijú pre dobro sveta a Cirkvi.

Majme odvahu získavať pre Kristovo evanjelium vždy nových spolupracovníkov. Spolupráca biskupa s kňazmi, kňazov medzi sebou, kňazov a laikov je nevyhnutnosťou, aby Božia stavba rástla. Pavlova činnosť nespočívala iba v ohlasovaní Krista, ale aj v zakladaní kresťanských spoločenstiev, v ktorých ustanovil predstavených, aby aj po jeho odchode pokračovali v evanjelizačnej práci. V našich spoločenstvách vieru nielen prežívame, ale ju máme aj odovzdávať. Rovnako aj našu angažovanosť v miestnom spoločenstve.

Cirkev sa chce naďalej s nádejou pozeráť do budúcnosti so zrakom upretým na svojho zakladateľa Ježiša Krista, ktorý nám prisľúbil svoju prítomnosť až do skončenia sveta (porov. *Mt 28, 20*). Synodálne putovanie pokračuje, aj keď sa niektoré výsledky už zdokumentovali do konečnej správy. S touto nádejou sa pozeráme do budúcnosti, aby Boh požehnal naše ľudské úsilie!

Mnou prijaté, dňa 14. augusta 2022

✠ Mons. Viliam Judák
nitriansky biskup